

Samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden
Institutionen för pedagogik och didaktik

Allmän studieplan för utbildning på forskarnivå i pedagogik

PhD program in Education

1. Beslut

Denna allmänna studieplan för utbildning på forskarnivå i pedagogik är fastställd av Samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden vid Stockholms universitet 2015-12-16. Denna studieplan gäller fr.o.m. 2016-01-01.

Lokala regler

Allmänna bestämmelser och mål rörande utbildningen för utbildning på forskarnivå återfinns i högskoleförordningen (HF)¹. Därtill har Universitetsstyrelsen och Rektor beslutat om kompletterande föreskrifter vid Stockholms universitet². Samhällsvetenskapliga fakultetens riktlinjer för utbildning på forskarnivå kompletterar dessa³,

Utbildning på forskarnivå ges i den omfattning tillgängliga resurser medger vid institutionen.

2. Ämnesbeskrivning

Pedagogik är en forskningsdisciplin som studerar frågor kring utbildning, utveckling och lärande i relation till kulturella och samhälleliga kontexter.

3. Utbildningens mål

3.1. Doktorsexamen

Doktorsexamen uppnås efter att doktoranden fullgjort en utbildning om 240 högskolepoäng inom ett ämne för utbildning på forskarnivå.

¹ Högskoleförordning (1993:100)

² Antagningsordning för utbildning på forskarnivå vid Stockholms universitet, Universitetsstyrelsen 2014-12-05, Dnr SU FV-1.1.2-3204-14; Föreskrifter för utbildning på forskarnivå vid Stockholms universitet, Rektor 2014-12-18, Dnr SU FV-1.1.2-0138-1.

³ <http://www.samfak.su.se/regelverk-och-beslut>

**Områdesnämnden för humaniora,
juridik och samhällsvetenskap**

Kunskap och förståelse

För doktorsexamen ska doktoranden

– visa brett kunnande inom och en systematisk förståelse av forskningsområdet samt djup och aktuell specialistkunskap inom en avgränsad del av forskningsområdet, och

– visa förtrogenhet med vetenskaplig metodik i allmänhet och med det specifika forskningsområdets metoder i synnerhet.

Färdighet och förmåga

För doktorsexamen ska doktoranden

– visa förmåga till vetenskaplig analys och syntes samt till självständig kritisk granskning och bedömning av nya och komplexa företeelser, frågeställningar och situationer,

– visa förmåga att kritiskt, självständigt, kreativt och med vetenskaplig noggrannhet identifiera och formulera frågeställningar samt att planera och med adekvata metoder bedriva forskning och andra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar och att granska och värdera sådant arbete,

– med en avhandling visa sin förmåga att genom egen forskning väsentligt bidra till kunskapsutvecklingen,

– visa förmåga att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt med auktoritet presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt,

– visa förmåga att identifiera behov av ytterligare kunskap, och

– visa förutsättningar för att såväl inom forskning och utbildning som i andra kvalificerade professionella sammanhang bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

För doktorsexamen ska doktoranden

– visa intellektuell självständighet och vetenskaplig redlighet samt förmåga att göra forskningsetiska bedömningar, och

– visa fördjupad insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används.

Vetenskaplig avhandling (doktorsavhandling)

För doktorsexamen ska doktoranden ha fått en vetenskaplig avhandling (doktorsavhandling) om minst 120 högskolepoäng godkänd.

3.2. Licentiatexamen

För licentiatexamen skall doktoranden

Kunskap och förståelse

– visa kunskap och förståelse inom forskningsområdet, inbegripet aktuell specialistkunskap inom en avgränsad del av detta samt fördjupad kunskap i vetenskaplig metodik i allmänhet och det specifika forskningsområdets metoder i synnerhet.

Färdighet och förmåga

För licentiatexamen skall doktoranden

– visa förmåga att kritiskt, självständigt och kreativt och med vetenskaplig noggrannhet identifiera och formulera frågeställningar, att planera och med adekvata metoder

- genomföra ett begränsat forskningsarbete och andra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar och därigenom bidra till kunskapsutvecklingen samt att utvärdera detta arbete,

– visa förmåga att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt klart presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt, och- visa sådan färdighet som fordras för att självständigt delta i forsknings- och utvecklingsarbete och för att självständigt arbeta i annan kvalificerad verksamhet.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

För licentiatexamen skall doktoranden

– visa förmåga att göra forskningsetiska bedömningar i sin egen forskning,

– visa insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används, och

– visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att ta ansvar för sin kunskapsutveckling.

Vetenskaplig uppsats

För licentiatexamen skall doktoranden ha fått en vetenskaplig uppsats om minst 60 högskolepoäng godkänd.

4. Behörighet och förkunskapskrav

4.1 Grundläggande behörighet

Grundläggande behörighet till utbildning på forskarnivå har den som har

1. avlagt en examen på avancerad nivå,
2. fullgjort kursfordringar om minst 240 högskolepoäng, varav minst 60 högskolepoäng på avancerad nivå, eller
3. på något annat sätt inom eller utom landet förvärvat i huvudsak motsvarande kunskaper⁴.

Den grundläggande behörigheten ska vara uppfylld vid ansökningstillfället.

4.2 Särskild behörighet

För särskild behörighet krävs:

1. Minst 90 högskolepoäng och ett självständigt arbete/upsats om minst 15 högskolepoäng i något av följande huvudområden pedagogik, internationell och jämförande pedagogik, didaktik, ämnesdidaktik, barn- och ungdomsvetenskap, specialpedagogik, pedagogiskt arbete, annat samhällsvetenskapligt* eller humanistiskt ämne*⁵ eller en lärarexamen om lägst 180 högskolepoäng.

2. Mycket goda kunskaper i engelska, vilket prövas vid antagningen med ett skriftligt och ett muntligt prov samt i en engelsk sammanfattning av den sökandes tidigare godkända uppsatser.

Den särskilda behörigheten ska vara uppfylld vid ansökningstillfället.

5. Utlysning och antagning

Antagning till fakultetsfinansierad utbildning på forskarnivå sker efter utannonsering en gång per kalenderår med sista ansökningsdag den 1 mars. Doktorandanställningar offentliggörs via Stockholms universitets och institutionens webbplatser. Vid ansökan skall den sökande digitalt sända in en CV, vidimerade betyg och examina, tidigare uppsatser (som ska vara

⁴ Det är den sökandes ansvar att inkomma med en tydlig dokumentation och argumentation för sin kompetens i relation till vad som erfordras för en examen på avancerad nivå.

⁵ För sökande med minst 90 hp i ämnen/huvudområden med * ska det självständiga arbetet ha ett relevant problemområde i relation till pedagogiska frågor, teorier och metoder.

skrivna på svenska eller engelska med en engelsk sammanfattning) samt en forskningsplan på svenska eller engelska om maximalt 5 sidor. I forskningsplanen ska det framgå vilka frågeställningar och vilket syfte doktoranden har för sin planerade avhandling samt ur vilket teoretiskt perspektiv och med vilken metodologi studien ska genomföras. Därutöver ska forskningsplanen innehålla en kortfattad forskningsöversikt. Forskningsplanen ska tydligt anknyta till något eller några av institutionens forskningsområden för att säkerställa att doktoranden får en handledare som är insatt i avhandlingens kunskapsområde. Information om institutionens forskningsområden finns på institutionens webbplats. Beslut om antagning av doktorand kan ej överklagas. Beslut meddelas i början på juni efter beslut av Institutionsstyrelsen. En anställning för antagen doktorand påbörjas 1 september.

Den som vill söka en externfinansierad forskarutbildning inom ramen för en annan anställning, och som därmed har finansiering garanterad för hela studietiden, kan inkomma med en ansökan till institutionen vid eget valt datum. För vidare information om ansökningsproceduren för externfinansierad doktorand, se institutionens webbplats. Beslut om antagning av externfinansierad doktorand tas av den samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden efter beredning och sakkunnigprövning vid Institutionen för pedagogik och didaktik.

Den första anställningen får gälla högst ett år. Anställningen får förnyas med högst två år i taget. En person får vara anställd som doktorand under sammanlagt högst åtta år. Den sammanlagda anställningstiden får dock inte vara längre än vad som motsvarar utbildning på forskarnivå på heltid under fyra år (sammanlagt 48 månader). Vid studier som ska avslutas med licentiatexamen eller konstnärlig licentiatexamen får den sammanlagda anställningstiden inte vara längre än vad som motsvarar utbildning på forskarnivå på heltid under två år (24 månader). Från dessa tider ska avräkning göras för den studietid då doktoranden inte har varit anställd som doktorand eller för dokumenterad institutionstjänstgöring.

Den sammanlagda anställningstiden får dock vara längre än fyra år på heltid, om det finns särskilda skäl. Sådana skäl kan vara ledighet på grund av sjukdom, ledighet för tjänstgöring inom totalförsvaret eller förtroendeuppdrag inom fackliga organisationer och studentorganisationer eller föräldraledighet. (HF§ 5:7).

I de fall antagning sker till utbildning som leder till licentiatexamen ska en förnyad vetenskaplig prövning samt en analys av finansieringsplan göras om och när licentiatexamen är uppnådd och personen i fråga önskar fortsätta till en doktorsexamen.

5.1 Bedömningsgrunder och urvalskriterier

Ansökningarna bedöms i flera steg av institutionens handledarkollegium där poäng på anförda uppsatser och på forskningsplanen sätts i följande kriterier för att få fram en rangordning.

- Stringens i problemformulering och analys i tidigare arbeten och i forskningsplanen.
- Förtrogenhet med det forskningsområde den tänkta avhandlingsplanen avser.
- Metodologisk och teoretisk medvetenhet och graden av reflexivitet i anförda texter.
- Kvaliteter i det planerade kunskapsbidraget för disciplinen.
- Den tänkta studiens eventuella etiska implikationer och det eventuella behovet av etikprövning.
- Förmåga att uttrycka sig skriftligt och verbalt i akademisk genre.
- Den planerade studiens realiserbarhet under gällande tidsramar.

6. Utbildningens innehåll och uppläggning

Studietiden för att uppnå doktorsexamen motsvarar fyra års heltidsstudier och omfattar 240 högskolepoäng. Utbildningen består av en kursdel om 90 högskolepoäng och en avhandlingsdel omfattande 150 högskolepoäng. Studietiden för att uppnå licentiatexamen är två års heltidsstudier och omfattar 120 högskolepoäng fördelade på en kursdel om 45 högskolepoäng och en uppsatsdel om 75 högskolepoäng.

Doktoranden ska ägna sig åt egen utbildning på forskarnivå, men kan i begränsad omfattning (10 till som mest 20 procent) arbeta med undervisning eller administration vid den egna institutionen (detta gäller ej externfinansierad doktorand). Om den forskarstuderande har dokumenterad institutionstjänstgöring förlängs studietiden med motsvarande tid. Forskarstudierna får inte bedrivas med lägre studietakt än 50 %, motsvarande åtta års halvtidsstudier.

Avhandlingsarbetet/upsatsarbetet är det viktigaste momentet i utbildningen på forskarnivå. Avhandlingen respektive licentiatupsatsen skall baseras på ett självständigt vetenskapligt arbete inom det pedagogiskt/didaktiska området. Studie- och yrkesorientering skall ges doktoranden under utbildningstiden. Handedarna har ansvar för att orientera doktoranden om arbetsmöjligheter efter doktorsexamen.

6.1 Individuell studieplan

I samband med antagningen skall för varje doktorand upprättas en individuell studieplan i de malldokument som beslutats av Områdesnämnden för Humanvetenskap 2015-06 04.

Minst en gång per termin skall handledare och doktorand träffas för att stämma av att studierna följer den uppgjorda planen. Det är huvudhandledarens ansvar att dessa möten äger rum. Både handledare och doktorand har rätt att föreslå ändringar i studieplanen. Prefekten beslutar och skriver under den individuella studieplanen som arkiveras vid institutionen. Handedaren skall varje termin göra en bedömning av om studieplanen följs. Doktoranden

skall delges bedömningen. Vid större avvikelse från den individuella studieplanen skall prefekten informeras skriftligt.

Utbildningstiden får förlängas utöver de 48 månaderna bara om det finns särskilda skäl för det. Sådana skäl kan vara ledighet på grund av sjukdom, ledighet för tjänstgöring inom totalförsvaret eller för förtroendeuppdrag inom fackliga organisationer och studentorganisationer eller föräldraledighet samt efter i den individuella studieplanen dokumenterad institutionstjänstgöring om maximalt 20 % av arbetstiden vid heltid.

6.2Handledning och andra resurser

Den som antagits till utbildning på forskarnivå har oavsett finansieringsform rätt till regelbunden handledning under sammanlagt den tid som kan anses behövas för den föreskrivna utbildningen om 240 högskolepoäng. För varje doktorand som antas skall utses minst två handledare, varav minst en skall ha genomgått handledarutbildning eller av fakultetsnämnden bedömts ha motsvarande kompetens. Minst en av handledarna ska ha en pågående anställning vid institutionen. Beslut om handledare tas av prefekt och kan ändras på begäran av handledare eller doktorand eller av andra skäl. Studie- och yrkesorientering skall ges doktoranden under utbildningstiden. Fakultetsfinansierade doktorander har utöver handledning och arbetsplats rätt till de redskap som behövs för att denne ska kunna genomföra den forskningsplan som låg till grund för beslut om antagning. Därutöver fastställer institutionsstyrelsen de medel doktoranden har till sitt förfogande för att kunna presentera sin forskning i internationella sammanhang under utbildningstiden. För externfinansierade doktorander gäller de villkor som finns avtalade med den part som står för finansieringen.

Doktorander som inte har disputerat vid utgången av anställningstiden kan få viss fortsatt handledning om de visar en aktivitet på minst 20 %. Doktorander med minst 50 % aktivitet får rätt till hela handledningsresursen. Ansökan ställs på särskild blankett till studierektor för utbildning på forskarnivå och till ansökan bifogas en individuell studieplan.

Om en doktorand i väsentlig utsträckning åsidosätter sina åtaganden enligt den individuella studieplanen, ska rektor besluta att doktoranden inte längre ska ha rätt till handledning och andra resurser för utbildningen. Innan ett sådant beslut fattas ska doktoranden och hans eller hennes handledare ges möjlighet att yttra sig. Prövningen ska göras på grundval av deras redogörelser och annan utredning som är tillgänglig. Vid bedömningen ska det vägas in om högskolan har fullgjort sina egna åtaganden enligt den individuella studieplanen. Beslutet ska vara skriftligt och motiverat. (HF§ 6:30)

Om resurserna för utbildningen har dragits in enligt HF§ 6:30 kan doktoranden efter ansökan hos rektor få tillbaka sin rätt till handledning och andra resurser. Doktoranden måste då genom att visa upp ett tillkommande studieresultat av beaktansvärd kvalitet och omfattning eller på något annat sätt göra sannolikt att han eller hon kan fullgöra sina återstående åtaganden enligt den individuella studieplanen (HF§ 6:31).

6.3 Kurser och examination

För doktorsexamen i pedagogik krävs godkända prov i kurser som examinerar de mål som inte prövas vid disputationen/ i avhandlingen/licentiatuppsatsen. För doktorsexamen i pedagogik krävs godkänt betyg i 90 högskolepoäng kurser där 52,5 hp består av obligatoriska kurser och 37,5 hp är valbara. För licentiatexamen är 37,5 hp obligatoriska och 7,5 hp valbara kurser. En detaljerad beskrivning av de obligatoriska kurserna finns i institutionens *Handbok för forskarstuderande*. Valbara kurser annonseras på institutionens webbplats.

I kurserna examineras doktorandernas målpuppfyllelse genom muntliga och skriftliga prov i relation till framför allt följande mål (som inte helt täcks av avhandlingen):

- visa ett brett kunnande inom och en systematisk förståelse av forskningsområdet.
- visa förmåga att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt med auktoritet presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt
- visa intellektuell självständighet och vetenskaplig redlighet samt förmåga att göra forskningsetiska bedömningar, och
- visa fördjupad insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används
- visa förmåga att identifiera behov av ytterligare kunskap, och
- bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande.
- visa förtrogenhet med vetenskaplig metodik i allmänhet och med det specifika forskningsområdets metoder i synnerhet.

6.3 1 Tillgodoräknande

Ej behörighetsgivande kurser i en tidigare examen på masternivå kan tillgodoräknas motsvarande 30 högskolepoäng och utbildningstiden förkortas därmed med 1 termin. I övrigt kan kurser på forskarutbildningsnivå och max 30 hp från avancerad nivå från kursutbudet såväl vid institutionen som vid andra lärosäten och institutioner tillgodoräknas doktorsexamen. Högskolepedagogisk kurs kan tillgodoräknas. Beslut om tillgodoräkning av

kurser på AN och i läskurser tas av studierektor för utbildning på forskarnivå i nära samråd med huvudhandledaren. Beslut om tillgodoräkning av kurser på forskarnivå vid andra lärosäten tas av huvudhandledare. Planering av kurser sker i samband upprättande av individuell studieplan.

6.4 Övriga obligatoriska moment

Inom ett år efter antagning ska en doktorand genomgå den introduktionsdag för doktorander som fakulteten anordnar centralt och delta i introduktionsutbildning vid institutionen.

Doktorandens progression prövas vid två tillfällen under utbildningen vid offentliga seminarier:

1. Under slutet av det andra året presenterar doktoranden sitt manus vid ett läsgruppseminarium med två av institutionens lärare och forskare som läsare.
2. När cirka sex månader återstår till tänkt disputation ska manus granskas vid ett slutseminarium av två läsare där minst en måste ha sin professionella förankring vid institutionen.

Doktorander som avslutar studierna med en licentiatuppsats ska få sitt arbete granskat vid en läsgrupp efter 1 år av sina studier om dessa bedrivs på heltid.

Doktorander ska under sin anställningstid delta i arbetslagsmöten och konferenser som direkt berör deras arbete vid institutionen eller vid Samhällsvetenskapliga fakulteten/SU centralt.

Doktoranden ska vara tillgänglig i forskningsarbetet vid institutionen och på så sätt bidra till forskningsmiljön.

Doktoranden ska presentera sitt arbete vid minst en internationell konferens under studietiden.

6.5 Doktorsavhandling och disputation

För doktorsexamen skall doktoranden ha fått en vetenskaplig avhandling om 150 högskolepoäng godkänd vid ett offentligt utlyst seminarium, en disputation.

Doktorsavhandlingen kan utformas som ett enhetligt sammanhängande verk (monografi) eller som en sammanläggning av publicerade vetenskapliga artiklar (sammanläggningsavhandling). Utöver dessa delarbeten skall i sammanläggningsavhandlingen finnas en syntes av delarbetena i form av en integrerad översikt med en reflektion över studiens kunskapsbidrag i relation till studiens övergripande syfte och till kunskapsområdet (en så kallad kappa). Avhandlingen kan vara skriven på svenska eller engelska och ska ha en sammanfattning på båda språken.

En detaljerad beskrivning av krav på avhandlingens utformning såsom omfattning, kvalitetskrav, publikationsstatus och medförfattarskap finns i institutionens *Handbok för forskarstudier*.

Innan en disputation kan ske ska avhandlingsmanuset granskas vid ett slutseminarium. Därutöver ska en av prefekt utsedd närmast berörd professor (ej handledare) läsa och bedöma slutsmanus inför en disputationsanmälan.

Avhandlingen ska försvaras och examineras vid ett offentligt seminarium: en disputation. För regler, rutiner och förberedelser kring disputationen hänvisas till *Riktlinjer för disputationer vid Samhällsvetenskaplig Fakulteten* samt till institutionens skrift *Lathund vid disputation*.

6.5.1 Licentiatuppsats och licentiatseminarium

För licentiatexamen skall doktoranden ha fått en vetenskaplig uppsats om 75 högskolepoäng godkänd. Licentiatuppsatsen kan utformas som ett enhetligt sammanhängande verk (monografi) eller som en sammanläggning av publicerade vetenskapliga artiklar. Utöver dessa delarbeten skall i sammanläggningsuppsatsen finnas en syntes av delarbetena i form av en integrerad översikt med en reflektion över studiens kunskapsbidrag i relation till studiens övergripande syfte och för kunskapsområdet (en så kallad kappa). En detaljerad beskrivning av krav på uppsatsens utformning finns i institutionens *Handbok för forskarstudier*. En licentiatuppsats kan vara skriven på svenska eller engelska och ska ha en sammanfattning på båda språken.

Innan en examination kan ske ska uppsatsmanuset granskas vid ett seminarium. Därutöver ska närmast berörd professor utses (ej handledare) som granskar manuset en sista gång innan ett beslut tas om examinationsanmälan.

Uppsatsen ska försvaras och examineras vid ett offentligt seminarium med en opponent från ett annat lärosäte. För rutiner och förberedelser kring examinationer av licentiatuppsatser hänvisas till *Riktlinjer för licentiatseminarium vid Samhällsvetenskaplig Fakulteten* samt till institutionens skrift *Lathund vid licentiatseminarium*.

7. Övergångsregler

Doktorander som har antagits före den allmänna studieplanen börjat gälla, – kan efter samråd med huvudhandledare och studierektor – begära att få gå över till denna studieplan. Den individuella studieplanen ska då uppdateras.

Doktorander antagna 2007-07-01 t.o.m. 2015-09-01 kan välja att slutföra sin utbildning enligt den allmänna studieplan som var gällande vid antagningstillfället. Om en doktorand begär det och det är lämpligt kan i den individuella studieplanen beslutas att doktoranden ska gå över

till utbildning enligt de nya examenskraven. Doktorander antagna före 2007-07-01 måste övergå i den nu gällande allmänna studieplanen⁶.

⁶ Övergångsfrågor för utbildning på forskarnivå Dnr SU FV-4.9-3369-15.